

მაია ლამბაშიძე

ძველეგვიპტურ-ხეთური სამეფო წერილები

რამსეს II-სა და ხათუსილი III-ს მმართველობის პერიოდში (ძვ. წ. XIV ს), ეგვიპტისა და ხეთების სამეფო კართა შორის ინტენსიური მიმოწერა მიმდინარეობდა. ადრესატები უმთავრესად, თვითონ ქვეყნის მმართველები იყვნენ, თუმცა, გვხვდება ასევე სამეფო კარის სხვა წარმომადგენელთა კორესპონდენციაც.

წერილების უმეტესობა აღმოჩენილია ხეთების დედაქალაქ ხათუსაში. ისინი დაწერილია მაშინდელ საერთაშორისო ენაზე – აქადურად, თუმცა, გვხვდება აგრეთვე დედოფალ ფუდუხეფას მიერ ხეთურად შედგენილი წერილი, რაც სავარაუდოდ, შემდგომში აქადურად უნდა თარგმნილიყო.¹

წერილების მთავარი შინაარსი – ეგვიპტესა და ხეთებს შორის მშვიდობის და ძმობის დამყარება იყო. მიმოწერა წინ უძღოდა დინასტიურ ქორწინებას, როდესაც რამსეს II-მ ცოლად შეირთო ხეთების მეფე ხათუსილი III-სა და დედოფალ ფუდუხეფას ქალიშვილი და ამით ამ ორ დიდ იმპერიას შორის სამუდამოდ განმტკიცდა ერთობა. შესაბამისად, ეს წერილები შინაარსობრივად ავსებენ ჩვენს ხელთ არსებული ისტორიული სახის წერილობით წყაროებს და ხელს გვინწყობენ ეგვიპტისა და ხეთების იმპერიის ურთიერთობის უფრო კონკრეტული სურათის დადგენაში.

1. ხეთის დედოფლის ფუდუხეფას წერილი ეგვიპტის ფარაონ რამსეს II-ს (ხეთ.)²

წინა მხარე:

(0) ასე ამბობს ფუდუხეფა, დიდი დედოფალი, ხათის ქვეყნის დედოფალი: რემამსესას (=რამსესს), დიდ მეფეს, ეგვიპტის ქვეყნის მეფეს, ჩემს ძმას უთხარი:

(1-6) რაც შეეხება იმას, რომ შენ, ჩემო ძმაო შემდეგი მომწერე: „იმ დროს, როდესაც შენი მაცნენი მოვიდნენ, თან მომიტანეს საჩუქრები,

¹ Beckman G., (1999) Hittite Diplomatic Texts, 126.

² ტექსტი: CTH 176 - Bo 2045 + Bo 3975 - KUB 21.38: Edel E., (1994), *Die Ägyptisch-Hethitische Korrespondenz aus Boghazköy in Babylonischer und Hethitischer Sprache* (ÄHK) I, 216-223 (Nr. 105); Hagenbuchner A., (1989) *Die Korrespondenz der Hethiter, Texte der Hethiter* (THeth) 16, 325-327 (Nr. 222); Beckman G., (1999), 131-135 (Nr. 22E); id., *Mesopotamians and Mesopotamian Learning at Hattuša*, Journal of Cuneiform Studies (JCS) 35, 1983, 109; Hoffner H.A., (2009) *Letters from the Hittite Kingdom*, 281-290; Cordani V. (2017), *Lettere fra Egiziani e Ittiti*, 103-112; Gambashidze M., (2017), *The Reason of Hattušili III's Illness? (On Interpretation of one idiom in "Apology of Hattušili III")*, *AGIBAS* 9, 33-38.

(რის გამოც) ფრიად გავიხარე“. როდესაც ეს ვისმინე, მეც ასევე (ფრიად) გავიხარე. შენი ძმის მეუღლე (= ფუდუხეფა, ხათუსილის მეუღლე) ბედნიერად ცხოვრობს. დაე, ჩემი ძმაც ბედნიერად ცხოვრობდეს! გამომიგზავნე... და იქნებ ისინი ლაჟვარდით იყოს შემკული. შემდგომ, ჩემი ქვეყნები ბედნიერად ცხოვრობენ. (დაე), შენი ქვეყნებიც მსგავსად (ბედნიერად) ცხოვრობდნენ! მე ჩემს სალამსა და ჩემს ძვირფასეულობებს გიგზავნი. ჩემთან ყველაფერი კარგადაა. დაე, ჩემს ძმასთანაც ასევე იყოს!

(7-14) რაც შეეხება იმას, რომ ჩემმა ძმამ მომწერა: „ჩემმა დამ მომწერა: „ჩემს ქალიშვილს მოგცემ (ცოლად)“, მაგრამ იგი მე არ გამომაყოლე. და შენ კიდევ ჩემზე გაბრაზებული ხარ! რატომ არ გამომაყოლე იგი?“ მე ჩემს ქალიშვილსაც მოგცემ და მზითევსაც, შენ კი უარს არ მეტყვი მასზე (= მზითევზე) მოგეწონება იგი (ნამდვილად). მაგრამ ამჟამად არ შემიძლია მისი (=ქალიშვილის) მოცემა... როგორც შენ, ჩემო ძმაო, იცი, ხათის ქვეყნის ქონება გადატანილია (თარხუნთასაში)? ხოლო რაც დარჩა, ურხი-თეშუბმა დიდ ღვთაებას მისცა. ვინაიდან ურხი-თეშუბი იქ იმყოფება (= თარხუნთასაში), ჰკითხე, ასე იყო თუ არა ეს (ამბავი). ვის უნდა შევადარო ცისა და მიწის ასული, რომელსაც ჩემს ძმას (ცოლად) მივცემ? შეიძლება, რომ ბაბილონის, ზულაბისა თუ ასურეთის ქალიშვილს შევადარო? ვინაიდან არ შემიძლია მათ დარად მისი დაქორწინება¹, მანამდე იგი...

(15-16) ნუთუ ჩემს ძმას არაფერი აბადია? თუ მზისა და ამინდის ღვთაებათა ძეს არაფერი აბადია და ზღვაც არ აქვს, შენც არაფერი არ უნდა გებადოს? ასე კი, ჩემო ძმაო, გასურს გამდიდრდე ჩემს ხარჯზე! ესეთი (ქცევა) შეუფერებელია ბატონისთვის.

(17-24) რაც შეეხება იმას, რომ ჩემს ძმას შემდეგი მივწერე: „რომელი ტყვეები, მსხვილფეხა და წვრილფეხა საქონელი უნდა მივცე (მზითვად) ჩემს ქალიშვილს? ჩემს მიწებზე ქერიც კი არ გამაჩნია. როდესაც მაცნეები მოაღწევენ შენთან, დაე, ჩემმა ძმამ გამომიგზავნოს მხედარი. დაე, მან მოუტანოს ცნობა² ჩემი მიწის მთავრებს და დაე, წაიყვანონ მათ მფლობელობაში (მყოფი) ტყვეები, მსხვილფეხა და წვრილფეხა საქონელი. მე თვითონ გავუგზავნე მათ მაცნეები და ფირფიტები (=ჩემს ხელქვეითებს). მაგრამ თქვენი მხედარი უკან მალე არ დაბრუნდა და ჩემი მაცნეც არ დაბრუნდა. ამიტომ გავგზავნე ზუზუ, მეეტლე და მსახური, მაგრამ მასაც დაავიანდა. ახლა, როდესაც ფიხასდუმ ძლივს მოაღწია, უკვე ზამთარი იყო და ტყვეების შეგროვება ვერ მოვახერხე. ჩემო ძმაო, ჰკითხე მაცნეებს, ასე იყო თუ არა. საქმე იმაში კი არ არის, ...

(25-33) რაც შეეხება იმ ამბავს, რომ შენ, ჩემო ძმაო, შემდეგი მომწერე: „მეტი აღარ მითხრა უარი ქალიშვილზე!“ ... ნუთუ თანხმობა არ (გქონდა) ჩემგან? ნუთუ ჩემთვის დავიტოვე იგი? მეტიც, მე ვისურვებ-

¹ ხეთ. iš-ḫa-[an-n]a? tar-aḫ-mi – სისხლით გადაბმა (=საქორწინო უღელში შებმა).

² G¹⁵. HUR.MEŠ = ხის დაფები, იეროგლიფური ფირფიტები, Ünal A., (2007), *Multilinguales Handwörterbuch des Hethitischen*, 235.

დი, რომ იგი უკვე ჩამოსულიყო (შენთან) როდესაც მე მას... მე თუ შენ (გულწრფელად) არ მოგათხოვებდი ჩემს ქალიშვილს, რატომ შეგპირდებოდი ტყვეებს, მსხვილფეხა და წვრილფეხა საქონელს? ახლა კი არა... ისინი (პატარძალი და მისი ამაღლა) ქიცუვანაში ჩამოვლენ გამო-საზამთრებლად... დაე, მისმა უდიდებულესობამ (= ხათუსილიმ) ჩემი გულისთვის იცოცხლოს! თუკი, იგი (= მეფის ასული) შემობრუნდება, ... ალალიმი, მნდეთა¹ უფროსი მოვიდა და შენი მხედარიც მოვიდა. დაე, ზოგიერთმა მათგანმა (საქორწილო ამაღიდან) დაიკავოს რომელიმე ერთი ქალაქი, როდესაც სხვები ...

(34-40) რაც შეეხება იმას, რომ შენ, ჩემო ძმაო, შემდეგი მომწერე: „გნერ ჩემს დას, რომ ქალიშვილის დაყოვნება არ არის სწორი... „როდის ვნახავთ? უბრძანე...! დაე ღვთაებებმა... დაყოვნება დაჩქარებად გადა-აქციონ ჩემთვის, რომ მე აღარ გადავდო! დაე, ავჩქარდე! მაგრამ ჩემმა ძმამ არ მიმიღო დად არც მე და არც ჩემი ღირსება, ასე თქვა: „ისე მოი-ქეცი, როგორც არ უნდა (არ შეიძლება) მოქცეულიყავი“... ნუთუ (რაც) მომწერე..., როდის შეეცვალე? იმის გამო, რომ მე შენი მოსურნე ვარ, რატომ უნდა შემეცვალა?

(41-43) რაც შეეხება იმას, რომ შენ, ჩემო ძმაო, მომწერე შემდეგი: „შენი მაცნეები თავისუფლად ესაუბრნენ ქალიშვილს“. ამაზე მე ჩემს ძმას მივწერე: „როდესაც მომავალში, ხელსაყრელი დრო დადგება, მოვ-ლენ?“ ამის გამო ვწერდი ჩემს ძმას.

(44-46) მე რომ არ გამომეგზავნა ქალიშვილი უსწრაფესაც და რომ არ მომეძღვნა (შესაბამისი ძღვენი) ჩემი ძმისთვის, ან მისი დისთვის, რას იტყოდა ჩემი ძმა? სავარაუდოდ: დაე, ქალს, რომელიც მე მომცეს, ჰქონდეს ქონება და იყოს შეძლებული! მაშინ ეს იქნებოდა დიდებული ამბავი“.

(47-52) ბაბილონისა და ამურუს ქალიშვილები, რომლებიც მე, დე-დოფალმა, ჩემთვის ავიყვანე, ნუთუ ისინი არ იყვნენ ისეთები, რომლე-ბითაც მე ვიამაყებდი ხათის ხალხის წინაშე? მე ვიყავი, ვინც ეს გააკე-თა. მე მართალია უცხოელი, მაგრამ დიდი მეფეების ქალიშვილები ავიყვანე რძლებად. და თუკი როდესმე (მამა მეფის) მაცნეები მოვლენ რძალთან დიდებით, ან მისი ძმა ან და მოვა მასთან და ისინი ნუთუ ასე-ვე არ იქნებიან ჩემთვის საამაყონი? ნუთუ ხათში ჩემთვის ქალი დაილე-ოდა? ნუთუ მე ეს ღირსებისთვის არ ჩავიძინე?

(53-56) ნუთუ ჩემს ძმას ცოლი საერთოდ არ ჰყოლია? ნუთუ ჩემს ძმას არ დაუდია (საქორწინო შეთანხმება) ძმობის, დობისა და (ჩვენი) ღირსების გამო? და როდესაც მან იგი დადო, ისინი მართლაც ცხოვ-რობდნენ ბაბილონის მეფის (შეთანხმების) მსგავსად. ნუთუ მან ასევე არ აიყვანა დიდი მეფის, ხათის მეფის, ძღვევამოსილი მეფის ქალიშვილი ცოლად? თუკი შენ იტყვი: „ბაბილონის მეფე არ არის დიდი მეფე“, მაშინ ჩემმა ძმამ არ იცის ბაბილონის მნიშვნელობა.

(57-65) ჩემი საკუთარი ღვთაება იყო, რომელმაც ეს ქნა. და როდე-საც არინას მზის ქალღვთებამ მინდის ღვთაებასთან ერთად, ხებათმა

¹ ღამბაშიძე მ. (2014), *ჭეკა-ქუხილის ძველანატოლიური რიტუალი*, აღმოსავ-ლეთმცოდნეობა 3.

და შაუშქამ დედოფლად გამხადეს, (დედოფალი) შეუერთდა შენს ძმას და მე ვშობე ვაჟები და ქალები, ისე, რომ ხათის ხალხი სულ საუბრობს ჩემს აღზრდის ცოდნაზე. შენ, ჩემო ძმაო, ეს იცი. გარდა ამისა, როდესაც მე შევავაზვე სამეფო სახლში, მეფის ასულებმა, რომლებიც ოჯახში იყვნენ, ასევე იმშობიარეს ჩემი ყურადღების ქვეშ. მე აღვზარდე ისინი (მათი შვილები) და აღვზარდე ისინიც, ვინც უკვე შობილი დამხვდა. მე ისინი სამხედრო პირებად ვაქციე. დაე, ჩემმა მფარველმა ღვთაებამ...! და ნეტავ, ღვთაებებმა მსგავსად დააჯილდოვონ დედოფლის გამოცდილებით და აღზრდის უნარით ქალიშვილი, რომელსაც ჩემს ძმას მივცემ! მე კი, დედოფალმა, ასე ვთქვი: მისი ძმები იზრუნებენ მასზე. თუ ეს ჩემი ძმისთვის მიუღებელია, ხომ არ გავანაწყენებ მას?

უკანა მხარე:

(1-5) „როდესაც ქალიშვილს გამომიგზავნით, მომწერეთ იმ საკითხებზე, რომლებზეც ფიქრობთ (=თავში გაქვთ) და რისი მოწერაც გასურთ“. ეს ისეთი გზავნილია, როგორც მოსალოდნელი იყო ჩემი ძმისგან! ვინაიდან დედოფალი იმყოფება ამურუში, მე თქვენს გვერდით ვიქნები და იქიდან მივწერ ჩემს ძმას ყველაფერს, რასაც დედოფალი ფიქრობს. შენ, ჩემო ძმაო, განსაჯე ისინი და დაადასტურე. როდესაც ქალიშვილი ჩემი ძმის მკლავებში აღმოჩნდება, დედოფლის ყველა საკითხი გადანყვეტილი იქნება.

(7-17) რაც შეეხება იმას, რომ შენ, ჩემო ძმაო, შემდეგ მომწერე: „ჩემმა დამ მომწერა: როდესაც მაცნეები გაეშურნენ ბაბილონის მეფის ასულის სანახავად, რომელიც ეგვიპტეში იყო გათხოვილი, ისინი გარეთ დატოვეს. ენლილ-ბელ-ნიშემ, ბაბილონის მეფის მაცნემ მითხრა ეს.“ ვინაიდან ეს ამბავი შევიტყვე, ნუთუ არ უნდა მიმწერა ჩემი ძმისთვის? მაგრამ ახლა, როდესაც ჩემმა ძმამ უარყო ეს, მეტი მე აღარ მოვიქცევი ასე. მეტი მე ისეთს არაფერს ჩავიდე, რაც ჩემს ძმას არ მოეწონება. თუკი მე რამე არ ვიცი, ასეთ უსიამოვნო რამეს არ ვაკადრებ ჩემს ძმას. ვინაიდან მე უკვე ვიცი, არანაირ უსიამოვნებას არ მივაყენებ ჩემს ძმას. და ახლა მე ვიცი, რომ ეგვიპტე და ხათი ერთ ქვეყნად იქცევა. იმის მიუხედავად, რომ ეგვიპტის მინისტვის ... ეს არ არის ხელშეკრულება, დედოფალმა იცის, რომ ამგვარად, თქვენ მას ხელს მოაწერთ ჩემი ღირსების პატივისცემის ნიშნად. ღვთაება, რომელმაც მე ამ ადგილზე დამსვა, მერე არაფერზე არ მეუბნება უარს, მან მე ბედნიერებაზეც არ მითხრა უარი. შენ, როგორც ჩემი სიძე, ჩემს ქალიშვილს ცოლად შეირთავ.

(18-22) სანამ ჩემი ქალიშვილი... მნიშვნელოვან წერს... და ისინი მე... ჩემი შვილებიდან ... ჩემი...

2. ეგვიპტის ფარაონ რამსეს II-ს წერილი ხეთის დედოფალ ფუღუხეფას (აქად.)¹

(1-2) ასე ამბობს ვასმუარია, დიდი მეფე, ეგვიპტის მეფე, მზის ღვთაების, ვაჟი, რამსესი, ამონის რჩეული, დიდი მეფე, ეგვიპტის მეფე:

(3) უთხარი ფუღუხეფას, ხათის დიდ დედოფალს, ჩემს დას:

¹ ტექსტი: CTH 158 – KBo 28.4, KBo 28.23: Edel E., (1994) 106 ff. (Nr. 43); 116-123 (Nr. 46); Cordani V. (2017) 114-121; Beckman G., (1999) 135-137.

(4-6) ახლა რამსესი, ამონის რჩეული, დიდი მეფე, ეგვიპტის მეფე, შენი ძმა, კარგადაა. მისი სახლეული, ჯარი, ცხენები, ეტლები და ყველაფერი [მის ქვეყნებში] არაჩვეულებრივადაა.

(7-10) დაე, შენ, [ჩემო დაო], დაე, არაჩვეულებრივად იყო! დაე, [ხათუსილი], დიდი [მეფე], ხათის მეფე, ჩემი ძმა, კარგად იყოს! დაე, მისი [სახლეულობა], მისი ვაჟები, მისი ჯარი, მისი ცხენები, [მისი ეტლები] და მისი მინები კარგად იყოს!

(11-18) ჩემს დას უთხარი: ახლა თილი-თეშუბი, ჩემი დის მაცნე, მოვიდა ჩემს წინაშე, მას ახლად რამასია, ჩემი დის მაცნე; ფარიხნავა, ჩემი მაცნე და ცინაფა და მანია, ასევე ჩემი მაცნეები. მათ მომახსენეს ჩემი დის [ჯანმრთელობის შესახებ, [დიდი მეფის], ხათის [მეფის], ჩემი ძმის [ჯანმრთელობის]ა და [მისი ვაჟების ჯანმრთელობის შესახებ]. და მე ფრიად გავიხარე.

(19-25) [როდესაც] შევიტყვე ჩემი ძმისა და ჩემი დის კარგად ყოფნის შესახებ – „ისინი კარგად არიან [დაცულად] და ჯანმრთელად“. ხოლო როდესაც ვიხილე [ჩემი დის] გამოგზავნილი ფირფიტა, როდესაც შევიტყვე ყველა საკითხი, რომელზეც ჩემმა დამ მომწერა, როდესაც მივიღე საჩუქარი, რომელიც ჩემმა დამ გამომიგზავნა და როდესაც ვიხილე, რომ იგი დაცული და კარგ მდგომარეობაში იყო, ფრიად გავიხარე.

(26-29) მზის ღვთაება და ამინდის ღვთაება ჩვენ ძმობას და მშვიდობას მოგვივლენენ, იმის მიუხედავად, რომ ჩვენ უკვე ვიმყოფებით კარგ ურთიერთობაში. ხოლო ჩვენი მაცნენი ივლიან ჩვენს შორის სამუდამოდ, რათა გაამყარონ ძმობა და მშვიდობა.

(30-36) ჩემს დას [უთხარი]: იმის საპატივცემულოდ, რაც ჩემმა დამ მომწერა თავისი ქალიშვილის შესახებ: „მზის ღვთაებამ ჩემი [ნატვრა] ისმინა, რომელიც მას შევედრე და ამისრულა იგი“. ეს არის, რაც ჩემმა დამ მომწერა. მე ფრიად გახარებული ვარ ამ კავშირის გამო, რომელიც მზის ღვთაებამ შექმნა, როდესაც მან დააკმაყოფილა [ჩემი] დის სურვილი, რომელიც შესთხოვა მას (=ღვთაებას).

(37-43) მზის ღვთაება და ამინდის ღვთაება იხილავენ მთელი სამზადისის მოგვარებას, რომელიც ჩემს დას სურს, რომ მისი ქალიშვილისთვის შესრულდეს. მას მეფის, შენი ძმის სასახლეში დააბინავენ, სანამ იგი ეგვიპტის მართვას შეუდგება. ისინი დააკმაყოფილებენ ჩემს დას და (ეგვიპტის) მეფეს, შენს ძმას, იმ სამზადისით, რომელიც ისინი მისთვის (=მეფის ასულისთვის) შეასრულებენ.

(44-52) [უთხარი] ჩემს დას: თილი-თეშუბმა მითხრა: „ხათუსილმა, დიდმა მეფემ, ხათის [მეფემ], ხათის დიდ დედოფალთან ერთად, ასე გადმოძვა: ამცნე დიდ მეფეს, ეგვიპტის მეფეს, [ჩვენს ძმას]: გამოგვიგზავნე მასნიალის ვაჟები“. ეს იყო, რაც მან მითხრა. მაგრამ რამასია, ჩემი დის მაცნემ, თქვა: „ჩემს ქალბატონს არ უთქვამს: უთხარი, რომ [გამოგზავნოს] მისი ვაჟები, და] მე ამის შესახებ არაფერი მსმენია. ხოლო დიდ მეფეს, ხათის მეფეს (არ) უსაუბრია თილი-თეშუბთან“ აი, ეს იყო, რაც მან მითხრა.

(53-62) [ხოლო] ფარიხნავამ თქვა: „მე არაფერი მსმენია ამის შესახებ. დიდ მეფეს, [ხათის ქვეყნის მეფეს] არ უხსენებია მასნიალის [ვაჟები], არც უთქვამს: უთხარი მეფეს [ჩვენს ძმას მათზე]. მას არ უხსენებია

ისინი [ჩემთან], და მე ამის შესახებ არაფერი მსმენია“. და მან უთხრა [თილი-თეშუბს]: „მას [არ] უთქვამს არაფერი!“ [ცინაფამ] ასევე თქვა: „[ხათუსილს], დიდი მეფეს, [ხათის] ქვეყნის მეფეს და დედოფალს [არა-ფერი უთქვამთ] მასნიალის [ვაჟებზე] – [გამოგვიგზავნე!“ ეს იყო, რაც მან მითხრა. ხოლო მანიამ იგივე მამცნო ამ ამბის შესახებ. და ისინი ადასტურებენ ამ ამბავს. ხოლო [...]რამ, თარჯიმანმა, იგივე თქვა ამ ამბავზე.

(63-66) [მე, მეფე], შენი ძმა, ვესაუბრე თილი-თეშუბს, ჩემი დის მაცნეს: „შენ მართლაც გითქვამს: დიდმა მეფემ, ხათის მეფემ და ხათის დიდმა დედოფალმა მითხრა, უთხარი მეფეს, ჩვენს ძმას: გამოგვიგზავნოს მასნიალის ვაჟები“.

(67-73) „მოიყვანეთ ისინი და გაუგზავნეთ დიდ მეფეს, ხათის ქვეყნის მეფეს, [ჩემს ძმას]. და გაუგზავნეთ ისინი ჩემს დას.“ ეს მიუთხროს მას, ხოლო მან მიპასუხა: „არა, მათ არ წავიყვან, სანამ დიდი მეფის, ხათის ქვეყნის მეფის ფირფიტა დედოფლის ფირფიტასთან ერთად არ მოვა, სადაც ეწერება – გამოგზავნეთ!“ აი ეს იყო, რაც მან თქვა. დაე, ჩემმა დამ გამოგზავნოს წერილი მასნიალის ვაჟებთან დაკავშირებით “.

(74-75) და თუკი ჩემი და იტყვის: „გამოგზავნე!“, მაშინ მათ ჩემს დას გაუგზავნი დაუყონებლივ.

(76-79) უთხარი ჩემს დას: ახლა მე მართლაც გაუგზავნე ჩემს დას მაცნეები, ჩემს მაცნეებთან ერთად, ისე რომ მათ შეუძლიათ სასწრაფოდ გაეშურონ ჩემს დასთან. და მე მათი ხელით გაუგზავნე ლამაზი საჩუქარი.

3. ეგვიპტის ფარაონ რამსეს II-ს წერილი ხეთის მეფე ხათუსილი III-ს (აქად.)¹

წინა მხარე:

(1-3) [ასე ამბობს ვასმუარია] სატეპნარია, [დიდი მეფე, ეგვიპტის მეფე], მზის ღვთაების ვაჟი, [ამონის რჩეული], დიდი მეფე, ეგვიპტის მეფე:

(4-5) [უთხარი ხათუსილს, დიდ მეფეს], ხათის [მეფეს], ჩემს ძმას:

(6) ახლა მე, [დიდი მეფე], შენი ძმა, კარგად ვარ.

(7) დაე, შენ, ჩემო [ძმაო, ძალიან კარგად იყო]!

(8-14) უთხარი [ჩემს ძმას: რაც ჩემმა ძმამ] მომწერა [თავის] და მათანაცობე: „დაე, ჩემმა ძმამ გამოგზავნოს კაცი, რომ მისთვის წამალი მოამზადოს, ისე, რომ მან შეძლოს მშობიარობა“. ეს იყო, რაც ჩემმა ძმამ მომწერა.

(15-*უკანა მხარე* 5) უთხარი ჩემს ძმას: ახლა მე, დიდმა მეფემ, შენმა ძმამ ვიცი მათანაცის, ჩემი ძმის დის ამბავი. ამბობენ, რომ იგი ორმოცდაათი ან სამოცი წლისაა. შეუძლებელია დაამზადო წამალი ქალისთვის, რომელსაც ორმოცდაათი ან სამოცი წელი შეუხსრულდა და მაინც შეძლოს მშობიარობა.

¹ ტექსტი: CTH 163 - KBo 28.30: Edel E., (1994) 178-181 (Nr. 75); 270; Beckman G., (1999) 137f. (Nr. 22G); Wilhelm G. (2006) *Texte der Umwelt des Alten Testaments, Neue Folge. Band 3: Briefe*, 236f; Cordani V. (2017) 145f.

(6-8) მაგრამ თუკი მზის ღვთაება და ამინდის ღვთაება ბრძანებენ, მაშინ რიტუალი, რომელიც განკუთვნილია ამისთვის, სრულად ჩატარდება ჩემი ძმის დისთვის!

(9-13) და მე, მეფე, შენი ძმა, გამოვგზავნი მცოდნე შემლოცველ ქურუმსა და მცოდნე [ექიმს] და ისინი მოუმზადებენ წამალს, რათა მან იმშობიაროს.

(14-16) ახლა მე ვუგზავნი საჩუქარს ჩემს ძმას ამ [მაცნის] მეშვეობით:

(17) [...??] ბისუსისას.

(18) [...სამოსს] ბისუსისას.

4. ეგვიპტის უფლისწულ სუთახაფშის წერილი ხათის მეფე ხათუსილი III-ს (აქად.)¹

წინა მხარე:

(1-2) [ასე ამბობს] სუთახაფშაბი, ეგვიპტის მეფის, დიდი მეფის[ვაჟი]:

(3-4) უთხარი ხათუსილს, დიდ მეფეს, ხათის ქვეყნის [მეფეს], მამაჩემს:

(5-7) დაე, შენ, დიდო მეფე, ხათის ქვეყნის მეფე, [მამა]ჩემო, იყავი კარგად და დაე, შენი [ქვეყნებიც კარგად] იყოს!

(8-10) [(რაც შემეხება) მე, შენი ვაჟი], კარგად ვარ. დიდი მეფის, ეგვიპტის მეფის [მინებიც], კარგ დღეშია.

(11-16) რაც შეეხება (იმას), რომ დიდმა მეფემ, ხათის ქვეყნის მეფემ, მამაჩემმა, მოინერა (რომ) თავისი ვაჟის ჯანმრთელობა მოეკითხა, ფრიად გავიხარე, რომ მამაჩემმა მოინერა ჩემი ჯანმრთელობის მოსაკითხად.

(17-უკანა მხარე 4) მზის ღვთაება და ამინდის ღვთაება მოიკითხავენ დიდი მეფის, ხათის ქვეყნის მეფის, მამაჩემის ჯანმრთელობას და დაამყარებენ სამუდამო მშვიდობასა და ძმობას დიდ მეფეს, ეგვიპტის მეფესა და დიდ მეფეს, ხათის მეფეს, მის ძმას შორის. ასევე, ისინი წლებს გაუხანგრძლივებენ დიდ მეფეს, ეგვიპტის მეფესა და დიდი მეფეს, ხათის მეფეს, მის ძმას.

უკანა მხარე:

(5-7) რადგან ისინი სამუდამოდ მყარად არიან დაკავშირებულნი მშვიდობითა და ძმობით.

(8-10) ახლა კი, მამაჩემს ვუგზავნი ძღვენს ფარიხნავას ხელით, რითაც მამაჩემს სალამს ვუძღვნი საჩუქრად:

(11-14) [ერთ] სასმისს საუკეთესო ოქროსგან, რომელსაც ხარი აქვს გამოსახული, მისი რქები თეთრი ქვისგანაა, [ხოლო თვალები] შავი ქვისგან. [იგი იწონის] 93 საუკეთესო ოქროს.

(15) [ერთ] ახალ [სელის სამოსს] საუკეთესო ძაფისგან.

(16-17) [ერთ] ახალ ორმხრივ [სელის თეთრეულს საწოლ]ისთვის საუკეთესო ძაფისგან.

¹ ტექსტი: CTH 169 – KUB 3.70: Edel E., (1994) 34-37 (Nr. 9); Beckman G., (1999) 128 (Nr. 22A); Cordani V. (2017), 69f.